

Kefâretler yoksullara tahsislidir

İstanbul'dan Necati Bey: “Oruç ve yeminden doğan kefâret borçlarını bir yoksula tahsis etmek mümkün müdür? Mümkünse uygulaması nasıl olacaktır?”

Ramazan orucunu bilerek bozmanın kefâreti de, yemini bilerek bozmanın kefâreti de nas ile, yani âyet ve hadisle sabit olmuştur. Rakamlar ve adetler vahye dayalıdır. Bu açıdan, kefâret verirken bu rakamlara ve adetlere riâyet etmek önemlidir.

İlgili nasları hatırlayalım:

*Ramazan ayında bilerek oruç bozan bir kişiye Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm önce, “Bir köle azad edecek kadar mal bulabilir misin?” buyurdu. Adam buna: “Hayır!” dedi.

Allah Resûlü Aleyhissalâtü Vesselâm daha sonra: “Peş peşe iki ay oruç tutabilir misin?” buyurdu. Adam buna: “Hayır!” dedi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm bu defa: “Altmış yoksulu yedirecek kadar erzak bulabilir misin?” buyurdu. Adam buna da: “Hayır!” diye cevap verdi.

Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma o sırada hurma yaprağından örülmüş ve içi hurma ile dolu bir sepet getirilmişti. Peygamber Efendimiz (asm) o sepeti adama verdi ve: “Bunu sadaka olarak dağıt!” buyurdu.

Adam bu defa: “Bizden daha yoksul birine mi vereceğim? Allah’a yemin ederim ki, bu kara taşlı toprağın üstünde bu hurmalara benim ailemden daha muhtaç bir aile yoktur!” dedi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) mübârek ön dişleri görününceye kadar güldü. Ve sonra:

“Git de onları çoluk çocuğuna yedir!” buyurdu.¹

Bu hadiste bizimle ilgili olan hüküm ilk üç maddede geçmiştir. Yani Ramazan orucu ile ilgili kefâreti bulunan kimse önce gücü yetiyorsa ve varsa bir köleyi satın alıp hürriyetine kavuşturmalıdır. Buna gücü yetmiyorsa veya (günümüzde olduğu gibi)

hürriyetine kavuşturacak köle bulamamışsa, peş peşe iki ay oruç tutmalıdır. Buna da güç yetiremiyorsa bu defa diğer bir çözüm yolu olarak, her bir güne bedel bir yoksula sabah akşam doyurmak ölçüsünde yiyecek vermelidir. Yani toplam altmış yoksula sabah akşam doyuracak şekilde karşılığını vermektir.

Bu sırayı gözetmek Hanefî, Hanbelî ve Şâfiî mezheplerine göre vaciptir. Mâlikî mezhebine göre ise kişi bunlardan dilediğini tercih etmekte serbesttir.

İslâmiyet köle âzâd etmeyi ibâdet dilinin içine koymak sûretiyle zaman içerisinde köleliği kaldırmıştır. Günümüzde oruç kefâreti bulunanlar, durumlarına göre diğer iki şıktan birini seçmelidirler. Eğer peş peşe iki ay oruç tutmaya güç yetiremiyorlarsa, her bir gün için bir yoksula yiyecek verme şikkını tercih edebilirler.

*Yeminin kefâreti ise şu âyette bildirilmiştir: “Allah, kasıtsız olarak ağzınızdan çıkıveren yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, fakat bilerek yaptığınız yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar. Bunun da kefâreti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek, yahut onları giydirmek, yahut da bir köle azat etmektir. Bunları bulamayan üç gün oruç tutmalıdır. Yemin ettiğiniz takdirde yeminlerinizin kefâreti işte budur. Yeminlerinizi koruyun (onlara riayet edin). Allah size âyetlerini açıklıyor; umulur ki şükredersiniz!”²

Yeminin kefâretinde önce; on fakiri doyurmak, yahut giydirmek veya bir köle azat etmek vardır. Kişi bu üçünden birini tercih edebilir. Bunlara güç yetiremeyen kimse, üç gün oruç tutar.

Bu âyet ve hadislerde geçen rakamlar vahye dayalıdır. Yoksul doyurmak şikkını uyguladığımızda bu rakamların her birisini müstakil düşünmeliyiz. Yani her bir rakam müstakil bir “yoksulluk haline” tahsislidir. Bu rakamlar toplamı bir defada bir yoksula verildiğinde, sadece “bir yoksulluk hali” gözetilmiş olur. Bu açıdan eğer tümü bir yoksula verilecekse oruç için altmış bir günlük, yemin için on günlük süre gözetilmeli, verilecek miktarlar bu sürelerle yayılmalıdır. Bu durumda da, bu tek kişi her gün aynı derecede yoksulluk hali içinde bulunuyor olmalıdır. Bu süre içindeki günün birinde her hangi bir şekilde yoksulluktan kurtulan kişiye vermeyi kesmeli, başka yoksullara vermelidir.

İki aylık kefâret bedelini baştan bir yoksula peşinen ve tek kalemde verdiğimizde, baştan bu kişinin iki ay süreyle yoksul kalacağını peşinen kabul etmiş olmaktadır. Halbuki bu bir zandan ibârettir. Bunu baştan bilmek mümkün değildir. Bu hüküm bâtıldır. Zîrâ bu kişinin birkaç gün sonra zengin olmayacağını kimse garanti edemez. Çünkü her gün, herkes için yeni bir gündür. Her günün ihtiyaçları farklı, tecellîleri

farklıdır.

Nitekim, her yeni günün, hem sana, hem herkese bir yepyeni âlemin kapısı olduğunu beyan eden Üstad Bedüzzaman Hazretleri³, insanın her bir ferdinin mânen “çok fertler” hükmünde bulunduğunu; ömrünün seneleri adedince, hattâ günleri adedince, hattâ saatleri adedince her bir ferdin birer “diğer fert” sayıldığını; çünkü zaman altına giren o tek ferdin, bir model hükmüne geçtiğini ve her gün aynı ferdin bir farklı fert şeklini giydiğini kaydeder.⁴

Demek kefâret bedellerini öderken vahiyle gelen adede riâyet edilmelidir. Bunun için ya her gün bir yoksula vermelidir. Bu yoksul, her gün için ayrıca değerlendirilmek şartıyla aynı yoksul da olabilir. Çünkü her gün ihtiyaç tekerrür ettiğinden bu bir yoksul her gün farklı bir yoksul hükmündedir.

Ya da baştan bir defa verilecekse, söz konusu adet kadar yoksullara bir anda dağıtılmalıdır.

Allah kabul buyursun. Âmîn.

DİPNOTLAR:

- (1) Buhârî, Savm, 30; Müslim, Sıyâm, 81;
- (2) Mâide Sûresi: 89;
- (3) Sözler, s. 246;
- (4) Mektûbât, s. 319;